

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З БІОЛОГІЇ

Визначальними в оцінюванні рівня навчальних досягнень учнів з біології є особистісні результати пізнавальної діяльності, в яких відображаються загально предметні компетентності, набуті в процесі навчання.

За відмінностями між обсягом і глибиною досягнутих результатів, ступенем самостійності у виконанні завдань та здатністю використовувати знання у нових ситуаціях виокремлено рівні навчальних досягнень учнів, що оцінюються за 12-бальною шкалою.

При оцінюванні рівня навчальних досягнень з біології враховується:

- рівень оволодіння біологічними ідеями, що становлять важливу складову загальнолюдської культури: рівні організації живої природи, зв'язок будови і функцій організмів, історичний розвиток органічного світу, різноманітність організмів, цілісність і саморегуляція живих систем, зв'язок людини і природи;
- рівень умінь використовувати теоретичні знання у практичній діяльності, під час розв'язування задач чи вправ різного типу, виконання лабораторних та практичних робіт;
- уміння робити висновки та узагальнення на основі практичної діяльності, а також обґрунтовувати достовірність матеріалів біологічних медійних ресурсів;
- рівень оволодіння практичними вміннями та навичками спостереження та дослідження природи.

Оцінювання теоретичних знань

Рівні навчальних досягнень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Учень (учениця) з допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита) розпізнає і називає окремі біологічні об'єкти; виявляє байдуже ставлення до навчання.

	2	Учень (учениця) намагається відтворити окремі факти, з допомогою вчителя або з використанням підручника (робочого зошита), наводить елементарні приклади біологічних об'єктів і їх окремі ознаки; ставлення до навчання та живої природи байдуже.
	3	Учень (учениця) відтворює окремі факти, з допомогою вчителя або з використанням підручника фрагментарно характеризує окремі ознаки біологічних об'єктів; відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; потребує стимулювання діяльності з боку вчителя.
Середній	4	Учень (учениця) з допомогою вчителя або з використанням підручника відтворює незначну частину навчального матеріалу, дає визначення окремих біологічних понять, дає неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів; у відповідях може допускати помилки; виявляє позитивне ставлення до природи.
	5	Учень (учениця) відтворює основний зміст навчального матеріалу, відповідаючи на запитання вчителя; характеризує загальні ознаки біологічних об'єктів; дає визначення окремих біологічних понять; наводить приклади, що ґрунтуються на матеріалі підручника; у відповідях може допускати помилки; за інструкцією та з допомогою вчителя виконує прості біологічні дослідження, частково оформляє їх.
	6	Учень (учениця) самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал, частково дотримується логіки його викладу; відповідає на окремі запитання; у цілому правильно вживає біологічні терміни; характеризує будову та функції окремих біологічних об'єктів за планом; у відповідях допускає помилки; розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі з допомогою вчителя; виявляє зацікавлене ставлення до навчання, людей та живої природи.
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу, застосовуючи необхідну термінологію; розкриває суть біологічних понять; характеризує основні положення біологічної науки, допускаючи у відповідях неточності; розв'язує прості типові біологічні вправи і задачі, звертаючись за консультацією до вчителя; виконує прості біологічні дослідження та описує їх результати, формулює висновки з допомогою вчителя; має позитивне стале ставлення до навчання та природи.
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює навчальний матеріал; відповідає на поставлені запитання, допускаючи у відповідях неточності; порівнює біологічні об'єкти, явища і процеси живої природи, встановлює відмінності між ними; виправляє допущені помилки; розв'язує типові біологічні вправи і задачі користуючись алгоритмом;

		застосовує отримані знання у стандартних ситуаціях; дотримується правил поведінки на природі та має до неї виразне позитивне ставлення.
	9	Учень (учениця) вільно відтворює навчальний матеріал та відповідає на поставлені запитання; з допомогою вчителя встановлює причинно-наслідкові зв'язки; дає порівняльну характеристику біологічним об'єктам, явищам і процесам живої природи; розв'язує стандартні пізнавальні завдання; виправляє власні помилки; самостійно розв'язує типові біологічні вправи і задачі; вміє працювати зі схемами, графіками, таблицями, атласами, натуральними об'єктами та їх біологічними моделями; виконує прості біологічні дослідження, оформляє їх та робить нечітко сформульовані висновки.
Високий	10	Учень (учениця) системно відтворює навчальний матеріал у межах програми; дає повні, змістовні відповіді на поставлені запитання; розкриває суть біологічних явищ, процесів; аналізує, систематизує, узагальнює, встановлює причинно-наслідкові зв'язки; використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі у межах програми; щодо правил охорони природи виявляє готовність реагувати відповідно до засвоєних морально-ціннісних орієнтацій, бере участь у вирішенні проблемних питань.
	11	Учень (учениця) логічно та усвідомлено відтворює навчальний матеріал у межах програми; обґрунтовано відповідає на запитання; самостійно аналізує і розкриває закономірності живої природи, наводить приклади обґрунтовані власними спостереженнями; оцінює біологічні явища, закони; виявляє і обґрунтовує причинно-наслідкові зв'язки; аргументовано використовує знання у нестандартних ситуаціях; самостійно розв'язує біологічні вправи і задачі; визначає можливості практичного застосування результатів дослідження, бере активну участь у дискусіях.
	12	Учень (учениця) виявляє міцні й глибокі знання з біології; вільно відповідає на ускладнені запитання, з використанням міжпредметних зв'язків; самостійно характеризує біологічні явища і процеси, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; користується додатковими джерелами інформації для виконання навчальних завдань; вільно розв'язує біологічні вправи і задачі різного рівня складності відповідно до навчальної програми; вміє аргументувати власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення.

Оцінювання лабораторних і практичних робіт

При оцінюванні лабораторних і практичних робіт враховується:

- обсяг виконання завдань роботи;
- наявність помилок та їх кількість;
- оформлення роботи (порядок оформлення, правильність виконання рисунків біологічних об'єктів, охайність) та наявність висновків (відповідність меті та змісту завдань роботи, логічність, послідовність, повнота);
- рівень самостійності під час виконання завдань та формулювання висновків;
- дотримання правил техніки безпеки під час виконання робіт.

Рівні навчальних досягнень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Учень (учениця) знає правила техніки безпеки; розпізнає й називає окремі біологічні об'єкти з допомогою вчителя, використовуючи робочий зошит чи підручник.
	2	Учень (учениця) дотримується правил техніки безпеки і з допомогою вчителя фрагментарно виконує лабораторну чи практичну роботу без оформлення. Намагається дати характеристику біологічного об'єкта чи явища на елементарному рівні.
	3	Учень (учениця) за інструкцією з допомогою вчителя фрагментарно виконує практичну роботу без належного оформлення. Допускає суттєві неточності в спостереженнях, підписах малюнків, заповненні таблиць під час вивчення біологічних об'єктів і явищ.
Середній	4	Учень (учениця) за інструкцією та з допомогою вчителя виконує лабораторну чи практичну роботу з неповним оформленням. Виявляє елементи допитливості та спостережливості; розпізнає більшість об'єктів, які вивчаються; дає неповну характеристику загальних ознак біологічних об'єктів, допускаючи несуттєві біологічні помилки.

	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя за інструкцією виконує практичну чи лабораторну роботу, частково оформлює їх. Логічно відтворює значну частину матеріалу, елементарно підписує малюнки й заповнює таблиці, схеми; описує біологічні об'єкти, допускаючи несуттєві помилки.
	6	Учень (учениця) за інструкцією виконує роботу, звертаючись за допомогою до вчителя; оформляє лабораторну чи практичну роботу без висновків. Робить елементарні порівняння, виявляє основні особливості біологічних об'єктів та явищ з незначними неточностями.
Достатній	7	Учень (учениця) за інструкцією виконує роботу, звертаючись за консультацією до вчителя; робить неповні висновки з допомогою вчителя. Починає усвідомлювати мету роботи, встановлює й описує причинно-наслідкові зв'язки. Оперує основними поняттями й термінами.
	8	Учень (учениця) за інструкцією виконує та оформляє роботу, інколи звертаючись за консультацією до вчителя; робить неповні висновки та узагальнення. За планом правильно проводить спостереження, вільно відображає у роботі особливості біологічного об'єкта та процесів, що у ньому відбуваються.
	9	Учень (учениця) за інструкцією самостійно старанно виконує роботу, оформлює її; робить нечітко сформульовані висновки. Самостійно аналізує хід стандартних спостережень; правильно аргументує особливості біологічних об'єктів і явищ, пояснює наслідкові зв'язки між будовою та функціями живих об'єктів.
Високий	10	Учень (учениця) за інструкцією самостійно виконує роботу, оформлює її; чітко сформулює висновки та узагальнення. Вільно застосовує більшість біологічних понять, здійснює класифікацію та систематизацію біологічних об'єктів і явищ. Проявляє глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності при розв'язанні нестандартних ситуацій.

	11	Учень (учениця) за інструкцією ретельно виконує роботу, оформлює її; робить логічно побудовані висновки та узагальнення. Чітко розуміє суть біологічних процесів. Вільно аналізує особливості будови біологічних об'єктів у зв'язку із виконуваними функціями та під впливом чинників зовнішнього середовища. Визначає причинно-наслідкові зв'язки. Володіє прийомами роботи з додатковими джерелами інформації та обґрунтовує достовірність матеріалів біологічних медійних ресурсів.
	12	Учень (учениця) ретельно і свідомо виконує роботу, оформлює її; робить самостійно обґрунтовані висновки та узагальнення. Усвідомлено обирає форми, методи, засоби, прийоми досягнення поставленої навчальної мети. Уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання. Використовує додаткові джерела інформації для розв'язання ускладнених завдань.

Критерії оцінювання навчального проєкту з біології

Рівні навчальних досягнень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Учень (учениця) ознайомлений з проектною діяльністю; робота реферативного характеру без визначення мети й завдань проєкту, а також без висновків за його результатами взята з готових джерел інформації; учень (учениця) презентує роботу лише з допомогою вчителя; робота неестетично оформлена.
	2	Учень (учениця) розкриває деякі поняття із вибраної теми проєкту; робота взята з готових джерел інформації; учень (учениця) потребує допомоги вчителя при поясненні зображень; матеріали записані з граматичними і орфографічними помилками.

	3	Учень (учениця) фрагментарно пояснює поняття з теми проекту і може відтворити окремі його частини; в роботі не визначена мета і завдання проекту, відсутні висновки; учень (учениця) з допомогою учителя демонструє найпростіші поняття та факти.
Середній	4	Учень (учениця) знає окремі факти, що стосуються проектної роботи; наводить під керівництвом вчителя прості приклади на підтвердження певної позиції; демонструє неповне розуміння теми.
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює окремі частини проекту, дає визначення основних понять; робота не містить наочних матеріалів, які б допомогли зрозуміти зміст проекту.
	6	Учень (учениця) відтворює матеріал з допомогою вчителя; поданий матеріал не зацікавлює інших учнів, нелогічно пов'язаний; учень(учениця) описує окремі власні спостереження.
Достатній	7	Учень (учениця) самостійно відтворює значну частину проектної роботи, з допомогою вчителя пояснює перебіг явищ чи процесів; вміє порівнювати та наводити приклади; разом з учителем формулює висновки за результатами дослідження.
	8	Учень (учениця) самостійно відтворює теоретичний та наочний матеріал проектної роботи; рекомендована вчителем інформація не охоплює всі основні факти і найважливіші поняття.
	9	Учень (учениця) виявляє розуміння основоположних теорій і фактів; наочні матеріали доповнюють зміст проекту і відображають специфіку теми; з незначною допомогою вчителя наводить приклади та робить висновки.
Високий	10	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і застосовує знання у презентації; уміє аналізувати, узагальнювати й систематизувати надану інформацію, робити висновки; логічно і послідовно висвітлений матеріал обраної теми проекту; робота належно оформлена.
	11	Учень (учениця) володіє засвоєними знаннями і використовує їх у презентації, встановлює зв'язки між явищами; самостійно знаходить і використовує інформацію згідно з поставленим завданням; демонструє викладення матеріалу у правильній послідовності та хронологічному порядку.
	12	Учень (учениця) має системні знання з предмета, аргументовано використовує їх у проектній роботі; аналізує додаткову інформацію; демонструє повне розуміння матеріалу; презентація завершена,

логічно та послідовно розміщений матеріал; робить обґрунтовані висновки з проведеного експерименту; самостійно аналізує та вносить пропозиції щодо наявної проблеми.

Критерії оцінювання групової роботи з біології

Рівні навчальних досягнень	Бал	Характеристика навчальних досягнень здобувачів освіти
Початковий	1	Учень (учениця) спостерігає за роботою товаришів; спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілу доручень, прийняття групового рішення.
	2	Учень (учениця) іноді виконує навчальне завдання за допомогою товаришів, рідко вступає у полілог або діалог (рідко погоджується з думкою однокласників, прислухається до їхніх порад).
	3	Учень (учениця) іноді вступає у полілог або діалог, інколи висловлює власну думку, не обґрунтовуючи її аргументами; намагається брати участь в оцінюванні роботи однокласників, однак дає необ'єктивну оцінку; часто спричинює конфлікти, не вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації.
Середній	4	Учень (учениця) спостерігає за процесом планування роботи групи, розподілом доручень, прийняттям групового рішення та інколи бере у ньому участь; здійснює спроби (часто невдалі) звернутися за допомогою до членів групи; не завжди уважно слухає товаришів.
	5	Учень (учениця) час від часу вступає у полілог або діалог, іноді висловлює власну думку; періодично спричинює конфлікти, виявляє недостатнє вміння знаходити вихід із конфліктної ситуації; не завжди уважно слухає однокласників.
	6	Учень (учениця) періодично висловлює власну думку, хоч і не зовсім вдало обґрунтовує її аргументами; часто погоджується із думкою товаришів, прислухається до окремих порад; знає етикетні формули, інколи користується ними під час співпраці у групах; періодично бере участь в оцінюванні роботи однокласників, не завжди об'єктивно їх оцінює.
Достатній	7	Учень (учениця); періодично бере участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, часто звертається за допомогою до товаришів; періодично надає допомогу однокласникам; хоча не завжди вдало; у більшості випадків погоджується із думкою товаришів, не завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; вміє слухати однокласника, хоча інколи перебиває його під час спілкування; намагається не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинює, не завжди вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації.

	8	Учень (учениця) намагається у більшості випадків брати активну участь у полілозі або діалозі, процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, виявляє здатність до партнерської співпраці, здійснює спроби навчати товаришів; періодично бере участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; намагається не провокувати конфлікти, однак інколи їх спричинює; вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації.
	9	Учень (учениця) бере активну участь у процесі планування роботи групи, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, полілозі або діалозі, висловлює власну думку й намагається її довести, використовуючи аргументи, завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати товариша, не перебиває його під час спілкування, намагається не провокувати конфлікти, завжди вміє знаходити вихід із конфліктної ситуації, бере участь в оцінюванні роботи однокласників, намагаючись об'єктивно їх оцінити; доповідає класу про результати групової роботи.
Високий	10	Учень (учениця) бере активну участь у процесі планування й виконання завдання у групах, розподілі доручень, прийнятті групового рішення, полілозі або діалозі; у разі потреби звертається за допомогою до товаришів, надає їм допомогу; завжди використовує етикетні формули під час співпраці у групах; уміє слухати однокласника, не перебиває його під час спілкування; бере участь в оцінюванні роботи однокласників, об'єктивно їх оцінює, доповідає класу про результати групової роботи, формулює висновки.
	11	Учень (учениця) може навчати своїх товаришів, виявляючи до них повагу; систематично бере активну участь у полілозі або діалозі, уміє висловлювати власну думку, наводить аргументи для її доведення, погоджується з думкою однокласників за умови наведення аргументів; систематично користується необхідними етикетними формулами; уміє уважно слухати інших, не провокує виникнення конфлікту, докладає усіх зусиль для його залагодження у випадку виникнення; об'єктивно оцінює товаришів, доповідає класу про результати групової роботи, чітко формулює висновки.
	12	Учень (учениця) надає підтримку іншим членам групи, заохочує їх до роботи, виявляє протиріччя в аналізі явища, вдало узагальнює думки інших і просуває роботу групи вперед, вносить вдалі пропозиції, які враховує група; систематично користується необхідними етикетними формулами; уміє уважно слухати інших, докладає усіх зусиль для залагодження конфліктів у випадку їх виникнення; об'єктивно оцінює товаришів, доповідає класу про результати групової роботи, чітко формулює і аргументує висновки.

